
The Antiphysical Review

Founded and Edited by M. Apostol

30 (1999)

ISSN 1453-4436

O scrisoare politica

M. Apostol

Department of Theoretical Physics, Institute of Atomic Physics,
Magurele-Bucharest Mg-6, POBox Mg-35, Romania
email: apoma@theory.nipne.ro

Domnule,

Va multumim pentru raspunsul Dumneavoastra, cu atat mai mult cu cit este singurul pe care l-am primit de la toti politicienii pe care i-am contactat in problema cercetarii stiintifice din Romania; eu si colegii mei dam acestui fapt o sincera apreciere.

Acest raspuns, pe de alta parte, m-a incurajat sa continui contactul cu Dumneavoastra si cu partidul politic pe care il conduceti; sub astfel de auspicii, aceste contacte ar putea duce la o colaborare; problema cercetarii stiintifice in Romania este mult prea importanta pentru toata lumea ca sa nu i se acorde cuvenita atentie politica din partea tuturor. Cred ca nu e lipsit de importanta sa Va aducem la cunostinta ca, recent, cercetarea stiintifica din Romania si in special Platforma Magurele au beneficiat de un ajutor politic substantial de la un distins membru marcant al partidului Dumneavoastra, domnul profesor X; pentru aceasta actiune Va rog sa binevoiti a primi multumirile noastre adresate formatiunii Dumneavoastre politice. Asadar, astfel de colaborari sint posibile, si sint utile pentru toti.

Problemele cercetarii stiintifice si dezvoltarii tehnologice, atat in Romania cit si in lume, sint multiple si complexe; politica acestui domeniu este deosebit de anevoioasa, dupa modesta mea parere. In urma cu citiva ani eu si colegii mei ne-am vazut nevoiti sa incepem a face fata unor astfel de probleme; in particular, am facut eforturi deosebite sa construim o strategie nationala a cercetarii stiintifice si dezvoltarii tehnologice in Romania, eforturi ce au esuat complet; eu personal mi-am redus colaborarile internationale, deplasarile si timpul petrecut in strainatate, si am inceput sa ma ocup de raspunsurile posibile la astfel de chestiuni; continutul lor se afla in citeva articole pe care le-am publicat in reviste europene si intr-o culegere de scrieri pe aceste teme; am fondat si editez in mod curent pe internet o revista dedicata unor astfel de probleme. Mi se pun frecvent diverse intrebari legate de politica si organizarea cercetarii stiintifice, si de tendintele si sensul dezvoltarii acestei activitati umane in lume la ora actuala; o deformare profesionala probabil m-a facut si ma face sa incerc sa dau raspunsuri, chiar si la astfel de intrebari. De exemplu, explicatia ca foarte putini oameni de stiinta sint angajati in politica romaneasca este aceea ca inaintasii nostri ne-au invatat ca cea mai buna politica este profesiunea; o vreme acest lucru a fost adevarat, dar dezvoltarile recente din viata politica romaneasca ne imping, se pare, la abandonarea acestui principiu. De aceea, Va rog sa binevoiti a accepta, daca Vi se pare potrivit, de a-mi formula, si a ne formula, orice fel de intrebare referitoare la astfel de chestiuni, si Va rog sa luati nota, daca nu Vi se pare deplasat, de intreaga noastra disponibilitate, in particular de a mea personal, de a incerca sa lamurim prompt astfel de probleme; pentru ca este convingerea noastra, si in particular

a mea personala, ca dificultatile ce le avem in prezent isi au sursa principala in lipsa de intelegere adecvata a fenomenelor. De altfel, motivul principal pentru care Va scriu acum este necesitatea pe care ati formulat-o in raspunsul Dumneavoastra la primul meu mesaj de a oferi "solutii concrete in conditiile extrem de precare" ce se prefigureaza in Romania si in lume. Am sa incerc mai jos sa schitez pe scurt astfel de solutii.

Exista dificultati majore, si dezvoltari daunatoare si periculoase, la ora actuala peste tot in lume, nu numai in Romania, in viata economica si sociala. Cauza lor principala este mersul natural al societatii omenesti, in desfasurarea caruia stiinta si tehnologia si-au adus o contributie majora. Societatea moderna de astazi depinde aproape vulnerabil de stiinta si tehnologie. Raul pe care stiinta si tehnologia in mod necesar l-au facut si-l fac posibil in lume este compensat, si poate fi anihilat, numai de binele pe care tot stiinta si tehnologia il ofera. In aceasta consta importanta sociala capitala a stiintei si tehnologiei. Stiinta si tehnologia, ca orice efort ce trebuie sustinut, sint inegale si creeaza inegalitati. Astfel de inegalitati, reflectate in plan economic si social, dar mai ales in mentalitati, au dus, printre altele, si la schimbarea, relativ recenta, a regimului politic din tarile ex-comuniste. Cu alte cuvinte, si mai direct spus, comunismul a cazut pentru ca oamenii au dorit asta, iar aceasta dorinta a aparut in mintea si sufletul lor, si realizarea ei a fost posibila, datorita dezvoltarilor inegale aduse de stiinta si tehnologia moderna.

In Romania mult mai mult, dar si in celelalte tari ex-comuniste, desi mai putin, a urmat dupa 1990 o stare de mare confuzie, stare ce, din nefericire, se prelungeste si astazi, iar pe alocuri se adinceste. In loc de "reforma", dupa 1990 trebuia declarata si sustinuta politic "reconstructia si refacerea" tarii dupa colapsul regimului comunist; caile si mijloacele acestei reconstructii si dezvoltari ar fi trebuit sa fie cele rezultate din analiza pragmatica a fiecarui domeniu al vietii economice si sociale in parte, iar nu copierea mecanica a asa-zisului "mod de viata capitalist"; intre altele, eu personal sint uimit si profund tulburat cind oameni care nu au trait niciodata in tari capitaliste vorbesc cu atita tarie, si nu realizeaza cit de inconsistent, despre "valorile capitaliste"; desigur, traiul si experienta personala nu sint o conditie esentiala pentru cunoastere, cunoasterea lucrurilor provine din ea insasi, prin intelepciune, pricepere si judecata (si probabil ca isi are sursa in Dumnezeu); dar e cert ca o cunoastere buna, corecta si adecvata e totdeauna probata, in primul rind de propria ei consistenta, si apoi de realitati (intre altele, si acest principiu, al intemeierii cunoasterii, ne-a fost furnizat tot de stiinta si tehnica moderne). Dar revenind, solutiile pragmatice de care vorbeam mai sus ar fi trebuit sa insemne fiecare, intr-o formulare generica, modurile vietii economice si sociale moderne, adaptate si calibrate la specificul realitatilor romanesti; iar ultima determinare este esentiala, intrucit nimeni nu are toate solutiile vreodata, si nimic nu este posibil de-a gata. Copiind ce se intimpla in Franta, in America sau in Germania n-ar mai iesi Romania, ci probabil Franta, America si, respectiv, Germania; daca am copia corect; iar facind un amalgam, nu stiu de ce acesta ar fi bun, caci daca ar fi bun l-ar fi facut aceste tari de mult si n-ar mai fi ceea ce sint, ci ar fi ele insele un astfel de amestec. Nu aceasta e solutia, ci gindirea proprie, constructiva, pozitiva si progresista, sustinuta de munca serioasa si angajata. De altfel, "reforma" a fost "infaptuita" in Romania: exista proprietate privata, piata, atit interna cit si externa, e libera, libertatile democratice sint garantate si exercitate, acordarea la practici si politici internatioanale este realizata; si cu toate acestea lucrurile merg prost si foarte prost in Romania; daca mi-as permite sa glumesc as spune ca operatia a reusit dar pacientul e mort. Asadar, nu aceasta e solutia. Regimul politic actual si noi toti trebuie sa ne inregistram esecul, si sa luam aminte.

Astfel, dupa modesta mea parere, circuitul intern al economiei romanesti trebuia de mult amorsat, intretinut si cultivat; acest lucru este pe deplin posibil, fara, desigur a astepta de la el minuni peste noapte; dar o economie nationala, sau, cel putin, citeva circuite nationale economice de baza,

trebuiau mentinute si dezvoltate (in particular Franta are astfel de circuite economice de baza construite inca de pe vremea regilor, iar ele functioneaza extrem de profitabil si acum). Lichidarea gospodariilor agricole de stat, lichidarea barbara a cooperativelor agricole, desfacerea, divizarea si asa-zisa privatizare a intreprinderilor industriei alimentare; lichidarea industriei extractive, a industriei metalurgice si constructoare de masini; a industriei prelucratoare si a industriei chimice, inclusiv petrochimice; divizarea si asa-zisa autonomizare a intreprinderilor industriei energetice, toate acestea au fost, si continua sa fie erori grave. Eu stiu ca toate aceste erori au fost facute de o majoritate covirsitoare a populatiei prost orientate si complet neavizate, ce-si gaseste expresia intr-un parlament de amatori interesati, de ministrii si executivi la fel de dezorientati si interesati. Astfel de oameni constituie o problema majora, si o dificultate greu de depasit; aici nimeni nu poate da solutii imediate, astfel de solutii nu exista; tot ce se poate face in aceasta directie este declararea clara si explicita a unor astfel de principii enuntate de mine mai sus, si speranta ca pozitii politice ferme si sustinute continuu vor avea cistig in cele din urma; de altfel, acest lucru e sigur, intrucit greselile nu au niciodata viata lunga, ele se pot itera, dar niciuna nu dureaza; asa ca, inca o data, o pozitie politica ferma, clara, explicita si consistenta, pina la urma cistiga in mod sigur.

Inainte de toate, de exemplu, trebuie afirmata cu toata raspunderea si seriozitatea ingradirea politica a democratiei; nicaieri in lume, si niciodata, democratia nu este si n-a fost absoluta; o democratie absoluta este un nonsens si un rau absolut, ea este echivalenta cu o libertate nedeterminata, cu un subiectivism inoperant si paralizant, si conduce la confruntari sociale majore; democratia absoluta este in fapt o anarhie si o dezorganizare completa, o anihilare in fapt, a vietii sociale. Democratia trebuie ingradita si limitata de stat prin justitie, in forme bine determinate, asa cum este ea peste tot in lume, acolo unde functioneaza. Un astfel de enunt ar fi poate primit rau astazi in Romania, cel putin la inceput, dar el este necesar; desigur ca anumite considerente de lupta si strategie politica ar impiedica o formatiune politica sa faca astazi astfel de declaratii oficiale in Romania; dar neoficial ele trebuie promovate cu toata taria, si Va rog sa nu ezitati sa ma citati in aceasta chestiune: experienta mea si analiza pe care o fac fenomenelor politice din Romania mi-au format convingerea ca democratia insasi trebuie astazi sa ia forme bine determinate si reglate juridic in Romania, ceea ce este echivalent cu a spune ca democratia nu este si nu poate fi absoluta.

Revenind la situatia economica sint desigur de acord ca anumite intreprinderi trebuie reformate, poate chiar lichidate; dar acest lucru trebuie facut cu toata intelepciunea, pentru ca, in general, munca construieste si produce, nu risipeste, chiar daca consuma (in fond o economie sanatoasa trebuie sa consume), iar distrugerea este usoara, pe cind constructia e totdeauna mai grea. In particular, eu am o mare suspiciune asupra corectitudinii asa-ziselor calcule pe care le-am auzit vinturate de diversi "experti", conform carora mineritul n-ar fi profitabil in Romania; eu ma indoiesc profund ca astfel de calcule sint corecte, si nu in ultimul rind pentru ca dupa felul cum vorbesc acesti oameni eu nu cred ca ei sint capabili sa efectueze calcule. Privatizarea este din pacate in Romania o marota pagubitoare; nu reiese de nicaieri ca o intreprindere ar fi mai profitabila in proprietate particulara decit in proprietatea statului; apoi, persoane dispuse si capabile sa cumpere astfel de intreprinderi nu se gasesc pe toate drumurile; un climat economic dificil face delicata o astfel de posibilitate. Oamenii de afaceri spun ca vind si cumpara cu placere acolo unde si atunci cind economia merge, si asta pare rezonabil; ce l-ar determina pe un oarecare intreprinzator sa vina de peste mari si tari si sa reformeze profitabil o intreprindere romaneasca aflata in dificultate? Nimic, si de altfel nici nu o face; iar investitori autohtoni cu bani proprii munciti de ei se afla mai greu. Din pacate, toti asa-zisii investitorii care se vintura prin Romania, atit straini cit si autohtoni, sau combinati, sint aventurieri sarmani si precari, pe care viata i-a invatat sa-si dezvolte

bune aptitudini de nefericiti escroci. Desigur ca o astfel de posibilitate nu trebuie exclusa, dar ea este atat de improbabila incit nici un om cu judecata nu se bazeaza pe ea. Singura modalitate de a trai cumsecade in Romania este munca sustinuta si bine organizata a poporului roman, condusa cu pricepere si in folosul echitabil al intregului popor, la nivel de stat in chestiunile de importanta majora, sau la nivel particular in chestiunile minore. Acesta este inca un principiu politic ce ar trebui sustinut cu toata fermitatea, si nu cred ca va fi atat de nepopular ca cel dinainte (cel cu democratia relativa si determinata juridic).

O alta marota pagubitoare a vietii politice romanesti este integrarea europeana si atlantica. Trebuie sa ne fie foarte clar ca exista o deosebire mare, enorma, intre Romania, pe de o parte, si tarile euro-atlante, de pe alta parte, in domeniile vietii economice, sociale, si nu in ultimul rind in domeniul "mental", in sensul de mentalitati sociale; atita vreme cit acest decalaj se mentine nu se poate face nici o integrare, si nici nu e indicat; este adevarat ca diverse persoane, inclusiv din tarile dezvoltate, vorbesc la Strasbourg si la Bruxelles de o astfel de integrare; dar vesticii fac o mare deosebire intre vorbe si fapte, iar eu sint profund deceptionat de lipsa de intelegere a diplomatilor si oamenilor nostri politici in aceasta materie, si de lipsa lor de cunoastere a psihologiei vestice; nemaivorbind de lipsa lor de cunoastere a modurilor, manierelor si pattern-urilor specifice lumii vestice; istoria Comunitatii Europene ar fi edificatoare in acest sens. Desigur ca trebuie sustinute si dezvoltate toate eforturile posibile catre un dialog, o deschidere si o colaborare cu structurile vest-europene, dar toate acestea trebuie facute in maniera proprie, consistenta, negocianta, in care interesul personal trebuie sa domine; nimic nu impresioneaza mai mult, si nu creeaza mai bune baze de discutii cu vesticii, decit afirmarea unui solid interes propriu; aceasta impune respect, si denota seriozitate, si-l convinge pe celalalt ca din moment ce ai ceva de cistigat din discutia cu el, sau de pierdut, atunci si el ar putea avea ceva de cistigat; caci daca tu cistigi atunci ar putea si el la fel de bine sa cistige ca si tine, iar daca pierzi, atunci pierzi in favoarea lui, si deci el cistiga. Va rog sa-mi iertati aceasta exprimarea directa. In fine, aici sint multe de spus, ca si in celelalte, dar un lucru e cert: Romania nu mai trebuie sa se bazeze pe relatiile cu organisme financiare internationale; poate spera sa se ajute cu ele, dar nu sa se bazeze pe ele; iar integrarea euro-atlantica este o simpla ipoteza de lucru. Si acest lucru ar trebui enuntat explicit la nivel politic, in sensul spus mai inainte.

Asadar, reconstructia si refacerea tarii, amorsarea economiei nationale, de stat in aspectele ei majore si eventual particulara in cele minore, ingradirea democratiei, munca si organizarea muncii ca sursa principala de trai, integrarea euro-atlantica - o ipoteza de lucru; acestea ar fi principiile politice majore capabile sa ne scoata din impas; iar "principiul" acestor principii este simtul comun, bunul simt, care sint identice cu ratiunea, cu vederea clara a lucrurilor, cu judecata sanatoasa. Din ele decurg toate caile si mijloacele particulare de punere efectiva in opera a continutului acestor principii; in particular, de exemplu, proprietatea privata si "restitutio in integrum", de care se face atita vorbire politica la acest moment in Romania, constituie o problema absolut minora; populatia este interesata sa lucreze ca sa aiba cu ce trai decent, nu a cui este, si ce forma juridica are, proprietatea pe care lucreaza; istoria "ne-a prins" cu o anumita parte a proprietatii, de altfel relativ mica, de stat, si este imposibil sa "refacem" istoria si trecutul; putem sa imbunatatim si sa reparam anumite acte din trecut desigur, dar asta tine de justitie, nu de parlament, pentru ca sint acte reparatorii, nu constitutive; cu vremea poate chiar sa ajungem la schimbari totale, dar asta e "alta istorie" si, ca orice istorie, ea se face in timp; parlamentul nu poate decit sa consemneze o astfel de stare de lucruri, si sa declare, asa cum de altfel a facut-o deja, repararea prin justitie; desigur ca, in principiu, schimbarea totala a formei de proprietate se poate face brusc prin forta, dar nu asta dorim; daca cineva are sa se plinga de ceva in chestiunea proprietatii o poate face in justitie, care va trebui sa rezolve astfel de probleme dupa principiul compromisului intre starile de

fapt si de drept; de altfel, nu stiu de multe actiuni in justitie ale minoritarilor care se pling acum de nationalizarea comunista care sa fi fost facute la momentul nationalizarii; trebuie sa acceptam ca statul comunist in Romania a fost un stat de drept, ca nationalizarea a fost votata, iar nu impusa cu forta; ca acel stat s-a instaurat prin forta, dar care drept civil nu se instituie originar prin forta, care drept penal nu se impune prin forta, si care drept natural nu se recunoaste in cele din urma tot prin forta? Intemeierea sociala originara a dreptului e forta, asa a fost intotdeauna, si asa este si in prezent pretudindeni, asta e felul de a fi al acestui lucru; dreptul exista prin el si prin consistenta lui, dar tocmai pentru ca dreptul e drept si trebuie aparat, apararea si instituirea lui sociala isi au sursa primara in forta; dupa cum si imperfectiunea starilor de drept poate genera acte de forta violenta, dar si perfectiunea starilor de drept genereaza forta buna a dreptului. Noul stat roman nu s-a intemeiat in 1989 prin forta, si nu s-a nascut el oare prin forta? Si de atunci nu ne-am inteles cu totii, prin vot, sa urmam calea justitiei, a parlamentului, a vietii pasnice, de stat, in comun, in orice chestiune, in fiecare dupa felul ei? Eu cred ca da. De ce sa uitam acum ce intelegere am facut atunci, si sa pierdem din vedere felul si rostul lucrurilor?

Desigur, imi puteti reprosa ca vorbesc mult despre lucruri la care ma pricep putin, si putin despre cele la care declar ca ma pricep ceva mai mult. Asadar, cercetarea stiintifica si dezvoltarea tehnologica din Romania. Desigur nu e cazul sa Va spun de ce sint importante aceste domenii, si in ce masura sint, sau ar fi ele importante pentru Romania (dar am fost intrebat deseori acest lucru, inclusiv de oameni pusi sa pastoreasca aceste domenii!). La ora actuala institutele de cercetare stiintifica si dezvoltare tehnologica din Romania primesc in jur de 0.1% din PIB; statisticile specialistilor arata ca sub 1% aceste domenii se degradeaza in proportie de masa, dar ele pot deveni rentabile peste 3-4%, cu conditia evident sa incapa pe miini cinstite si pricepute. Degradarea acestor institute e vizibila in Romania. Cauza acestei stari este sub-finantarea, pe de o parte, si incompetenta profesionala a administratorilor, pe de alta parte; cea din urma dezorganizeaza, risipeste, deturnezeaza, determina provocari si diversiuni. Astfel, planul national de finantare a cercetarii in Romania numit "Orizont 2000" a divizat, si continua sa divizeze fondurile de cercetare pina cind acestea devin invizibile; aceasta pulverizare marunta a banilor n-a constituit decit un fel de ajutor de somaj mascat, nu finantarea cercetarii in baza unei concepii constructive, cum ar fi trebuit sa fie cazul. Noul "plan national" de cercetare stiintifica si dezvoltare tehnologica, pe care "Agentia Nationala pentru Stiinta, Tehnologie si Inovarea" (ANSTI) doreste sa-l promoveze, este complet impropriu; acest plan isi propune sa "relanseze economia", ceea ce nu poate fi sarcina principala a cercetarii; al doilea, acest plan isi propune sa finanteze doua alte programe diferite, unul de "standardizare" si celalalt despre "infrastructurile calitatilor standardizarii" (daca se poate intelege ceva dintr-o astfel de formulare); pe linga suprapunere, iarasi standardizarea nu are nimic de-a face cu cercetarea stiintifica; in fine, planul isi propune sa dezvolte cooperarea internationala (acesti administratori nu viseaza decit plimbări in strainatate!), dar cooperarea internationala este un mijloc de cercetare stiintifica si o consecinta a acesteia, si nu este un obiectiv. In plus, planul abunda in vorbe goale si constructii gramaticale anapoda, traduse probabil gresit, si se invirte in jurul unei singure quasi-idei, anume aceea de integrare euro-atlantica. Cu aceasta ajungem din nou la problema integrarii, amintita mai sus. Pe scurt, planul e intocmit si confectionat de neprofesionisti, si mascheaza maniere ilicite de consumare a fondurilor. In plus, Romania se pare ca a fost recent angajata financiar intr-o cooperare cu programele de cercetare ale Comunitatii Europene, iar acum institutele noastre de cercetare sint trimise sa efectueze aceste cooperari, pentru a recupera o parte din bani; dar cercetarea comunitara este mult diferita, ca scopuri si mijloace, nu numai de cercetarea romaneasca, dar si de cercetarile stiintifice nationale ale celorlaltor tari dezvoltate; ea isi propune sa valorifice in interes comunitar rezultatele tehnologiilor de virf, si sa comunizeze cercetarile nationale ale statelor membre; ca atare, cercetarea stiintifica romaneasca, nici daca ar fi relativ comparabila cu cercetarea comunitara, nu ar putea intra in programele co-

munitare, intrucit acestea din urma au alte scopuri; scopul cercetarii stiintifice romanesti la ora actuala, conform cu posibilitatile ei, este insasi cercetarea stiintifica. Cu toate astea, in baza unor astfel de aranjamente, cercetarii stiintifice romanesti i se refuza 50% din finantarea bugetara pe anul 2000, si este trimisa, complet impropriu, sa obtina 25% din cooperarea cu cercetarea comunitara, iar restul de 25% din afaceri cu industria si agentii economici. Este o situatie absolut paradoxala, ce distruge definitiv cercetarea stiintifica si dezvoltarea tehnologica din Romania.

Care ar fi solutiile concrete de rezolvare a acestei situatii? Exista o singura solutie concreta, si anume eliminarea neprofesionistilor din posturile de conducere; ceea ce se poate face fara nici o durere printr-o actiune politica ferma si curajoasa. O alta marota nefericita a vietii politice romanesti o constituie "intelepciunea" conform careia n-ar fi nevoie de pregatire profesionala de specialitate intr-un post de conducere, ci ar fi, chipurile, suficienta pregatirea de "bun manager"; despre falsitatea unui astfel de enunt s-a pronuntat convingator inca Plato acum 2000 de ani ("Daca nu ti-ai construit o casa, n-ai o afacere, nu faci comert si n-ai o meserie, cum te gindesti Alcibiade sa conduci poporul atenian?", citez aproximativ). Este adevarat ca pe scena politica si quasi-politica romaneasca apar foarte multi administratori si manageri plini de titluri, diplome, si alte referinte, ce ar putea sa impresioneze la prima vedere; iar cercetarea romaneasca, si viata universitara romaneasca, mai ales, sint pline de astfel de impostori. Intr-un fel profund, soarta dezastruoasa pe care o are astazi cercetarea stiintifica si invatamintul universitar din Romania este cauzata de superficialitatea, lipsa de onestitate si coruptia membrilor acestor comunitati, acumulate in decursul timpului. Dupa 1990 Academia Romana si-a infintat din senin cca 60 de institute proprii de cercetare, cu cca 4000 de salariati, numai pentru ca noii academicieni sa aiba la ce sa fie academicieni, sa aiba cui sa fie academicieni, sa aiba institute de condus si colaboratori tineri care sa le confectioneze, de acum incolo, cariera si opera stiintifica pe care nu le au; or, cercetarea stiintifica nu se naste prin generatie spontanee, ci se creeaza in timp, si este rezultatul unei traditii infaptuite cu munca si seriozitate; asa se face ca reseaua institutelor de cercetare deja existente s-a vazut in fata unei concurente nici libere, nici loiale, dar false si oneroase. De altfel, academiile sint desuete peste tot in lume, numai in Romania dupa 1990 Academia a trebuit sa se extinda si sa incurce locul, pe banii contribuabilului, pe munca poporului; modelul acestei academii este cu adevarat acela al academiei URSS de prin anii '50-'60. Ar fi multe de spus, despre foarte multe lucruri, dar sper ca am schitat totusi clar citeva idei sumare.

Poate ca ar trebui sa spun totusi cum se poate valorifica in mod concret potentialul tehnico-stiintific al institutelor de pe Platforma Magurele, lucru pe care l-am mentionat in mesajul meu precedent. Aceasta valorificare depinde de citiva factori, in primul rind de finantare; o finantare de 3-4%, bine directionata, cu prioritati si strategii, incaputa pe miini pricepute, duce la noi rezultate, de talie internationala, si chiar la noi produse si tehnologii cu valoare directa de piata, atat interna cit si externa. Acest lucru e perfect posibil la Magurele, intr-un timp rezonabil, necesar pentru iesirea din actuala stare de decadere; de altfel el a fost facut la Magurele in trecut, intr-o anumita masura. Problema principala aici este ca se gasesc tot mai putini oameni priceputi si dispusi sa gestioneze o astfel de intreprindere, si in aceste conditii, nu putem decit crea climatul necesar pentru (re)aparitia unor astfel de oameni, si astepta. In actualele conditii insa, evident situatia se inrautatesta pe masura ce timpul trece. O finantare decenta de 1-2% ar asigura subzistenta, fara performante, conservarea cercetarii stiintifice si tehnice romanesti, pina la vremuri mai bune.

Cercetarea stiintifica si tehnologica din Romania a avut "gloria" ei in trecut, dar valorificarea acesteia s-a irosit din pacate, in buna masura, din motive bine determinate; acesta insa poate fi un subiect separat. La ora actuala, cercetarea de la Magurele mai are inca potentialul necesar de a reveni ca factor activ in viata tarii, dar acest potential trebuie pus in actiune. Cercetarea

stiintifica este ierarhizata; in virful acestei ierarhii se afla cercetarea de fizica, datorita rezultatelor ei tehnologice si nivelului ei inalt de matematizare. La ora actuala tarile dezvoltate promoveaza cercetarea de tip "high-tech", ce este o dezvoltare a cercetarilor din stiintele de baza, precum fizica, chimia, etc, si pune accentul pe computere, materiale, cercetare medicala, biologie; analizele arata ca tarile ex-comuniste isi au cercetarea axata inca pe domeniul stiintelor de baza, adica pe fizica, chimie, matematica, etc; o finantare adecvata si o organizare corespunzatoare ar pune aceste tari intr-o cursa cu sanse interesante, data fiind aceasta pozitie a lor de start avantajoasa; in particular, nivelul stiintelor de baza scade la ora actuala in tarile dezvoltate, tocmai ca urmare a deplasarii de accent, orice actiune isi are pretul ei, si astfel de fenomene trebuie monitorizate cu toata atentia si seriozitatea; dar, desigur, lucrurile vor fi corijate acolo foarte probabil, si grija noastra acum nu e cercetarea din tarile dezvoltate; revenind, in topul cercetarilor fundamentale din stiintele de baza se afla fizica teoretica, prin gradul ei de matematizare, dar si prin specificul ei ce o face foarte profitabila, intr-un anume sens. Astfel, cercetarea de fizica teoretica necesita costuri relativ mici legate de formarea si intretinerea cercetatorului, minime resurse materiale, precum carti, reviste de specialitate, calculatoare, si se finalizeaza prin publicatii stiintifice internationale, prin care Romania este cunoscuta in toata lumea. Continutul acestor publicatii, atunci cind este de calitate, contribuie la progresul stiintific, si conduce, prin urmare, la schimbarile de mentalitati sociale; desigur ca mediat si in timp, dar altfel cert. La Magurele anul acesta implineste 50 de ani de functionare Laboratorul de Fizica Teoretica, ai carui membri (vreo 50 la numar) au facut si continua inca sa faca astfel de cercetari teoretice fundamentale in domeniul fizicii moderne. Numarul lor de publicatii, si calitatea acestor publicatii, depasesc cu mult pe acelea ale oricarui alt colectiv de cercetare din tara, si in foarte multe privinte ele sint comparabile cu performante similare ale laboratoarelor mult mai faimoase din strainatate; iar membrii acestui laborator sint bine cunoscuti peste hotare, in centrele stiintifice internationale; prin ei Romania "a intrat" de mult in Europa si in lume, asa incit acest slogan noua ne suna astazi trist si deplasat; am vrea sa ajutam viata romaneasca, inclusiv viata politica, facind uz de toata priceperea noastra, dar nu reusim; iar cei care, poate, vorbesc astazi in viata publica a tarii in numele nostru, si pretind ca ar fi dintre noi, or fi, dar nu acestia sintem noi cei adevarati.

Va rog sa-mi permiteti, ca in numele meu si al colegilor mei, sa Va adresez invitatia de a ne vizita Laboratorul de Fizica Teoretica de la Magurele, impreuna cu colaboratorii Dumneavoastra; am fi foarte bucurosi sa Va prezentam la fata locului modul nostru de munca si viata.

Domnule, cred ca acest mesaj al meu este destul de lung; sper sa nu Va fi rapit totusi timpul in zadar. Aveti Va rog amabilitatea sa incercam impreuna de a nu lasa sa se stinga in Romania o profesie ce produce totusi cel putin speranta: profesia de cercetator stiintific in domeniul stiintelor naturii. V-as fi foarte indatorat daca am putea sa ne intilnim si sa discutam asupra unor astfel de lucruri; dezvoltarile recente din "politica" cercetarii stiintifice din Romania pun cercetarea romaneasca intr-o situatie ce ar putea deveni ireversibila. Asa cum V-am spus, puteti sa faceti uz de aceasta scrisoare a mea, si de informatiile din ea, in orice imprejurare publica; imi asum pentru ea toata responsabilitatea. Sint de asemenea disponibil, ca si colegii mei, sa sustinem personal in foruri publice, daca am avea ocazia, pozitiile exprimate aici. Daca titlurile mele profesionale ar putea da o oarecare greutate acestor pozitii, iata-le: sint doctor in fizica teoretica si conducator de doctorate in aceasta disciplina, sint cercetator stiintific principal gradul 1 la Institutul de Fizica Atomica de la Magurele, in Laboratorul de Fizica Teoretica, sint profesor asociat la Universitatea Bucuresti, am condus si conduc variate programe, proiecte si teme de cercetare, am foarte multe publicatii stiintifice (numarul lor l-as compara cu placere cu al altora), sint autor al citorva monografii de specialitate si manuale, am petrecut multe si lungi stagii de lucru in strainatate, numele si biografia mea sint mentionate in diverse dictionare enciclopedice

internationale; publicatiile si rezultatele mele stiintifice sint citate in literatura de specialitate; etc.

Va multumesc pentru atentie, si sper sa raminem in contact.

Adresa mea este: dr. M. Apostol, Fizica Teoretica, Institutul de Fizica Atomica,
Magurele-Bucuresti MG-6 POBox MG-35

Telefon: -780 70 40/3213, -789 29 82 (acasa)

fax: 423 17 01

email: apoma@theory. nipne.ro

Mai pot fi gasit de asemenea la <http://www.theory.nipne.ro/~apoma/>

Toate cele bune, Marian Apostol.